

Heismontøren

██. 5 - 1992

Heismontøren
Nr. 5 Oktober 1992
Årgang 24

*Medlemsblad og talerør for
Heismontørens Fagforening*
Utkommer 6 ganger årlig

Redaktør: Vidar Nordbø
telf. (02) 20 82 82 privat
Redaksjonell adresse:
"Heismontøren"
Heismontørens
Fagforening
Storgata 38
0182 Oslo

telf. (02) 20 82 82
Fax (02) 36 13 55

Sats, lay-out, foto: **HMF**

© **HMF 1992**

Trykk: Falch Hurtigtrykk, Oslo

Opplag: 900

Redaksjonen avsluttet:

8. oktober 1992

Neste nummer: medio
desember.

Innhold i dette nummer:

Leder'n	2
Nytt fra styret	3
Arbeidsnjlølovutvalget	4
Arbeidsgiverseier i Høyesterett	5
Heisulykke: Heisen i fritt fall ...	5
Skiefirma driver ulovlig montasje	6
Nystartet heisfirma	6
Mer arbeid ?	6
NorHeis i medvind	6
Ledighetsstatistikk	7
Bakholdsangrep på heisfaget ...	8
Nytt heisdirektiv i EF	9
Plan og Bygningslov på høring	9
Fagbrev null verdt i fremtiden ?	10
Leserbrev	10
Sverige: Ankerskinner inn i Byggforskriftene ?	10
Finanskrisa: Umulig å skape vekst ?	11
Kone: fortsatt ingen løsning i sikte	12
Fanemarkering mot EF	12
Fred og fordragelighet på Reber	12
Presseklipp	14
Annonse for film	15
Kone lanserer ny smalheis	16
Nye norske rullestolheiser	16
KONE konsernet	18
Kunstig intelligens..?	21
Diktspalte	22
Viktig melding	23
Forfølgelsesvanvidd, ny folkesykdom ?	23
20 spørsmål	23
Heiscup'en i fotball 1992	24
Petter Smart - heis i heisen	25
Sjefen kan gjøre deg sjuk	26
Lønnsutvikling	26
Liste over tillitsvalgte	27

Leder'n

Nå er det vår tur !

I motsetning til arbeidsgivera blir vi stilt overfor endeløse krav om å få samfunnet på rett kjøll.

LO-lederen foreslår enda 5 år med lønnsmoderasjon; vi må vise ansvar, og få betalt regninga til Landgangen og Co. !

Men er dette rettferdig ?

Utifra forutsetningene for å få landet på beina igjen, ja.

Men vi kan ikke da la tåpeligheten ha ubegrensa rekkevidde, med å belønne unga (les arbeidsgiverne) med enda mer sukkertøy hver gang de gjør noe galt.

Vi må protestere !

Vi er mange og vet best !

"Når viljen er god, går allting godt", får være en leveregel for oss i fagbevegelsen framover. Dette for at vi skal styrke oss imot næringslivets "engangstenkere", og la bortskjemte unger få mindre å si. Vi vil være med å legge premissene fremover.

Derfor er det viktig at vi i første omgang er opptatt av og tar stilling til NELFOs oppførsel på Kone og Reber.

Til ettertanke kan man nevne fra et foredrag grunnleggeren og lederen av Forum for Psykososialt Arbeidsmiljø uttalte:

"Når profitt og smartness blir viktigere enn enkeltmennesket i en bedrift, når arbeidstagerne visner hen og blir ofte sjuke, da er bedriften på veg mot undergangen."

Nytt fra styret

Halvårsmøte

Halvårsmøte er fastsatt til mandag 19. oktober. Landsrådsmøtet blir søndag og mandag.

Bevilgninger

Latin-Amerika Helsefond	kr. 250
YLI	kr. 750
Helgedagsbetjeningen	kr. 1.000
Verkstedklubben ved Norwesco	kr. 56.000
Faglig Frihet i Øst-Europa	kr. 500
Olavsskolen	kr. 250
Norsk Folkehjelp	kr. 1000

Veterantreff 1992

NEKF hadde også i år invitert til veteranreff på Fleischers Hotel på Voss, i tiden 16 - 20 august. I år ble det Jon Gammelsrud med fru Randi, Charles Rom og Harry Hansen som ble trukket ut. I et brev fra deltagerne står det: "...Vi har hatt en fantastisk uke på Voss. Arrangementet var fra NEKFs side lagt opp på en fortreffelig måte. Utbyttet av turen har vært stort både sosialt og faglig sett..."

Arbeidssituasjonen

Ameco: 8 oppsagte har stevnet bedriften for usaklig oppsigelse. Saken vil først komme opp 7. desember i Hamar Byrett. LOs prosessfullmektig i denne saken er Einar Stueland. Motpartens advokat er Reidar Vigen (kjent fra erstatningssaken i 1979 mot Heismontørens fagforening).

Kone har sagt opp **16 hjelpere i Oslo**. 1 av de oppsagte har begynt i annet arbeid, mens de øvrige 15 har gått til sak mot bedriften. Det er lite trolig at saken kommer opp for Oslo Byrett før neste år. Geir Høien (LOs juridiske kontor) fører saken for de oppsagte.

Thyssen har 2 permitterte i Stavanger.

Reber iverksatte permittering for 12 heismontører og hjelpere samt tre arbeidsledere. Denne permitteringen var varslet for en periode på 10 uker. Men etter to uker ble permitteringen for montørene trukket tilbake.

EKO-rapporten

Høringsnemda er det samme utvalg som laget rapporten. Høringsrunden er avslutta, men noe resultat foreligger foreløpig ikke. NEKFs høringsuttalelse er gjengitt i Elektrikeren nr. 8 - 92; der hovedpunktene for heis vedkommende er: Installatør skal beholdes og elektrofagarbeider må defineres som følgende: "**Person med fagbrev innen de enkelte spesialområder i henhold til Lov om fagopplæring i arbeidslivet og som er kvalifisert til selvstendig å utføre og reparere elektriske anlegg innenfor sitt spesialområde**". Heisanlegg må også defineres, og i NEKFs uttalelse står det: "**Omfatter elektrisk utstyr, samt mekanisk utstyr med betydning for sikkerheten på anlegget, jfr. definisjonen av heis i NS 3801, "Sikkerhetsregler for konstruksjon og installasjon av personheis, vare- og personheis"**."

En foreløpig undersøkelse tyder på at arbeidsgivernes høringsuttalelse også vil støtte kravet om heisinstallatør.

Oslo Heiskontroll

Oslo Heiskontroll har fortsatt etterslep på periodeisk kontroll og trenger to nye korttidsansatte kontrollører.

Stevning mot klubben på Reber er trukket

Etter den siste tids forhandlinger på Reber har bedriften nå besluttet å trekke tilbake den varslede rettsak mot de tillitsvalgte og klubben ved Reber.

Forskriftskurs

Styret i HMF har vedtatt å la den enkelte klubb og bedrift bli enige om kurs i FEB-91 skal gå på HBUS (kurscenteret), selv om dette kurs tas av den ene ukes etterutdanning som er hjemlet i overenskomsten.

Forsikringer

Styret i HMF har forhandlet seg fram til følgende forsikringsavtale med Samvirke etter vedtak på årsmøtet - 92: Polisens pålydende:

Gruppeliv + uførekapital:
4G = 142.000,-

Ulykkesforsikring:
6G = 213.000,-

Styret har innhentet konkurrerende anbud og fant Samvirke billigst. Avtalen er ikke undertegnet enda.

Vellykket Nordisk Heiskonferanse

Hovedtemaet for konferansen, som ble avviklet 10. til 12. august i Oslo, var utdanningsspørsmål og diskusjoner om det var muligheter for et samarbeid om samordning av heismontørutdanningen i nord. Siden konferansen var den første i sitt slag, og dermed historisk, var det å knytte kontakter også et viktig mål i seg selv. Alt i alt er det god grunn til å være fornøyd med konferansen!

Siden Norge er det eneste av landene med en egen heisforening, de andre landenes heismontører var tilsluttet enten lokale elektriker- eller metallforeninger, var det umulig å få til en 100% representasjon fra de øvrige landene. Men representantene fra de andre landene var likevel fra de største fagforeningene og heis-klubbene.

Fra Finland møtte det 4 tillitsvalgte som kom fra Kone, Schindler, Otis og Hissi-Ala (Kone-eid) og hvor alle tilhørte

fortsettelse neste side...

Nytt fra styret

finsk Metall. De nevnte bedriftene står for over 90% av heismarkedet i Finland.

Svenskene møtte med 5 mann, en fra Thyssen i Stockholm (El. - avd.1), de øvrige kom fra Gøteborg: lederen i El. - avd.2 og en mann fra BPA-hiss (El.), en mann fra Kone (Met.) og en lærer fra AMU (utdanner heismontører).

Danskene kom alle fra København, to fra El. og to fra metall. Fra El. møtte en mann fra Otis samt en fra foreninga og fra metall møtte en fra Kone og le-

enkelte land. For utstedelse av heissertifikat i Norden kreves en faglig utdanning og medlemskap av fagforening. Vi har som målsetning å arbeide i en periode på ca. 5 - 10 år for gjennomføring av målsetningen. Videre må et utvalg bestående av 1 representant fra hvert enkelt land/organisasjon forplikte seg til å jobbe med minimum et møte i året, i tillegg til å holde jevnlig kontakt. Utvalget vil legge fram forslag til nødvendig avholdelse av Nordisk Heiskonferanse, samt arbeide i forhold til NEUK (Nordisk Elutdannings-komite)."

Lovbestemt service

Deltakerne på Nordisk Konferanse

deren i foreninga (tidligere heismontør).

Utdanningsmønsteret av heis-montører i de forskjellige landene var tildels ulike. Norge skilte seg ut ved å være det eneste landet hvor heismontører hadde et offentlig fastsatt yrke med egen fagprøve og sertifikat. Imidlertid fikk vi inntrykk av at de andre landene også i stor grad hadde systemer for utdanning, men at dette enten var overlatt til bedriftene eller bransjen.

Konferansen vedtok følgende: "Vår målsetning vil være å jobbe mot en grunnmodell med utgangspunkt i Danmarks forslag til å gjennomføre en standard Nordisk heismontør. Vi bemerker at modellen ikke blir bindende til å forringe avtaler i de

I både Danmark og Finland er det lovbestemt med et visst antall servicebesøk pr. år, mens Sverige mangler slike regler.

Danmark:

I Arbejdsministeriets bekendtgjørelse nr. 626, paragraf 10, af 18. desember 1980 sier loven følgende: "Minst en gang om måneden skal en heis m.v. samt tilbehøret underkastes ettersyn ved en av arbeidstilsynets anerkjent sakkyndig. Arbeidstilsynet kan påby hyppigere ettersyn, hvis omstendighetene taler for det." Med "anerkjent sakkyndig" menes godkjent heisfirma (vår anmerkning).

Finland:

Arbeidsmiljølovutvalget
foreslår:
Svekket
oppsigelsesvern

og mer helgedagsarbeid

LO-Aktuelt: Tøffe nedgangstider i næringslivet og den økende arbeidsledigheten setter stadig større preg på utviklingen i samfunnet. Nå får også den rekordhøye ledigheten konsekvenser for arbeidsmiljøloven. Arbeidstakerne hadde relativt gode år på 1970- og 80-tallet. En restriktiv lovgivning gav beskyttelse. Nå er imidlertid pendelen i ferd med å svinge tilbake. Oppsigelsesvernet vil troligvis bli svekket, samtidig som det åpnes for økt bruk av overtid og mer helgedagsarbeid, dersom arbeidsmiljøloven endres - noe som slett ikke er usannsynlig.

Etter tre års arbeid overleverte det regjeringsopnevnte arbeidsmiljøutvalget sin innstilling i slutten av juni i år til kommunalminister Kjell Borgen. Utvalget ble opprinnelig nedsatt etter krav fra de borgerlige partiene, som ønsket en liberalisering av loven. Utvalget ble nedsatt, men AP-regjeringen vedtok at mandatet måtte bli bredere. Det innebar at utvalget skulle vurdere erfaringene med arbeidsmiljøloven, samt å komme med forslag til hvordan loven kunne tilpasses de store endringene som de siste åra hadde skjedd i næringslivet. Utvalgets arbeid skal danne grunnlaget for regjeringens videre lovarbeid, som etter planen skal munne ut i en proposisjon som trolig vil bli behandlet av Stortinget neste år. Men før det skal innstille til utvalget ut på høring. Fristen er satt til 12. desember i år.

Arbeidsgiverseier i Høyesterett

Innstillingen fra utvalget er preget av en mengde dissenser, noe som ikke er så merkelig, i og med at LO og de arbeidsgiverorganisasjonene - Næringslivets Hovedorganisasjon, Handels og Servicenæringens Hovedorganisasjon og Kommunenes Sentralforbund - har meget ulike syn på vesentlige sider av arbeidsmiljøloven. Det som er merkelig, er at statens representanter fra departementene og Direktoratet for Arbeidstilsynet i flere spørsmål har sammenfallende holdninger med arbeidsgiversiden. Det som alikevel er mest oppsiktsvekkende, er at det legges fram konkrete forslag som direkte bryter med hundreårig tradisjon om en kontinuerlig utbygging av arbeiderlovgivningen. Dersom innstillingen fra flertallet av utvalget tas til følge av Stortinget, vil de ansattes miljø-lovgivning og rettigheter for første gang på 100 år bli forringet. Aldri har Stortinget våget å reversere eksisterende og tilkjempede rettigheter siden fabrikktil-synsloven kom i 1892. Siden da har det bare gått en vei, og det framover.

Flertallet i utvalget foreslår at reglene om overtidarbeid og helgedagsarbeid bør mykes opp, og at oppsigelsesvernet bør justeres, dvs. *at det skal bli enklere å si opp ansatte*. Til Arbeidervern, Arbeidstilsynets medlemsavis, sier professor Henning Jakhelln, *at det trolig blir vanskeligere å få tilbake jobben hvis man blir usaklig oppsagt*. I arbeidsmiljøloven fra 1977 er det arbeidsgiveren som må dokumentere at det er nødvendig at vedkommende må ut av jobben mens oppsigelsessaken blir behandlet av retten. - Når den oppsagte selv skal overbevise retten om at oppsigelsen er usaklig, må vedkommende selv finne fram bevisene. Dette kan i mange tilfeller være nær sagt umulig, hvis ikke bedriften er villig til å gi fra seg opplysningene, sier Jakhelln.

Et flertall i utvalget går også inn for større mulighet for praktisering av midlertidige ansettelse. Til en hver tid foreslås det at minst 5% av arbeidsstyrken skal være midlertidig ansatt.

De viktigste forandringene er:

- Retten til å fortsette i stilling etter oppsigelse.
- Vilkårene til oppsigelse fra arbeidsgiverne utvides.
- Arbeidsgivernes rett til å trekke i lønn og

Heismontøren/Apropos: Høyesterett har slått fast at arbeidsgivere kan velge fritt blant de tidligere ansatte når det skal tas inn igjen folk etter bemanningsreduksjoner eller konkurs.

Fra arbeidsgiverhold blir dommen regnet som en viktig seier. Frem til idag har en ikke hatt klare regler å forholde seg til på dette området. Høyesterett betegner også dommen som viktig. - "Saken har reist et hittil uløst lovtolkningsspørsmål av betydelig rekkevidde", heter det i dommen.

Kriterier

Ved driftsinnskrenkninger gir arbeidsmiljøloven kriterier for hvem av arbeidstakerne som skal sies opp. Arbeidsgiveren må ifølge den såkalte saklighetsnormen treffe en begrunnet og forsvarlig avgjørelse, basert på ansiennitet, kvalifikasjoner og andre forhold.

LO har hele tiden hevdet at en må følge den samme tankegangen når folk skal ansettes på ny.

Høyesterett har nå bestemt de samme kriterier ikke skal gjelde når ansatte skal tas inn igjen etter konkurs eller innskrenkninger. De ansatte som gruppe har fortrinnsrett til nyansettelse i ett år. Men arbeidsgiver kan velge blant disse uten å ta hensyn til for eksempel ansiennitet.

- Dommen er av stor betydning fordi den slår fast gjeldende rett på et område hvor det ikke har vært gjeldende rett, sier advokat Erik C. Aagaard, som representerte arbeidsgiversiden i Høyesterett.

- Høyesteretts beslutning gjør det enklere for bedrifter som skal starte opp etter konkurs eller ta inn igjen folk etter oppsigelser. Og slikt er det jo mye av etterhvert, sier Aagaard.

Han påpeker at risikoen for blant annet å måtte betale erstatninger har vært veldig stor. Denne problemstillingen har

også vært diskutert i Arbeidsmiljølovutvalget, hvor Aagaard er medlem. Utvalgets flertall uttrykte at reglene burde være slik Høyesterett nå er kommet frem til.

Saken mot Kjeldstad Trelast A/S

Det var syv tidligere ansatte ved Hommelvik Bruk A/S som i juni 1989 tok ut stevning mot den nye eieren av selskapet, Kjeldstad Trelast A/S.

I 1988 tok nystiftede Kjeldstad Tekniske A/S over driften av konkursrammede Hommelvik Bruk. De fleste av de ansatte i Hommelvik Bruk ble ansatt i den nye bedriften etterhvert som virksomheten ble trappet opp.

Syv av de som ikke ble ansatt gikk til sak. På bakgrunn av sin lange ansiennitet i den gamle bedriften følte de seg forbigått.

De tapte saken i Herredsretten. Seks av dem gikk til Gøteborgs Høyesterett. Der ble høyesterettsdommen stadfestet. Noe den også ble i Høyesterett.

Heisen i TV-masten i fritt fall

Heismontøren fulgte med i fallet

Göteborgsposten/Heismontøren: En 44 årig heismontør ble skadd 7. mai i år da heisen han holdt å reparere falt ned ca. 15 meter og landet mot et betongfundament. Ulykkes-heisen går i selve masten i det tre hundre meter høye TV-tårnet i Brudaremossen i Göteborg.

Montøren slapp imidlertid billig fra ulykken, med benbrudd i foten og ryggskader.

Årsaken til ulykken på Alimak-heisen var utslitte drev i maskineriet. Montøren og en arbeidskamerat var i ferd med å reparere heisen da ulykken skjedde.

Ny "varetransportør" i produksjon: - Skiensfirma driver ulovlig montasje i Trondheim -

Magne Forland, innehaver av firmaet Hybeko, her fotografert i den omtalte "Varetransportøren"

Heismontøren/Varden: I samarbeid med Halvards Verksted i Fyresdal har Skien-firmaet Hybeko nå utviklet en "spesiell" vareheis - med løfteevne inntil 2 tonn. Heisen skal visstnok være godkjent av arbeidstilsynet i Oslo. Firmaet Hybeko har god tro på produktet.

Etter det Heismontøren kjenner til skal vareheisen, eller "varetransportøren", som Hybeko kaller den, være en hy-

draulisk løfteplattform utstyrt med noe sik-kerhetsanordninger og som kjøres utvendig med påholdne trykknapper.

På MacDonalds i Trondheim ble det den 30. september oppdaget at Hybeko er i full gang med å montere en vareheis mellom to etasjer uten heismontør eller heisinstallatør. Heisen er levert med dører. Heisen er ikke engang anmeldt heiskontrollen i kommunen, og heller ikke bygningsskontrollen ifølge våre kilder.

Nystartet heisfirma: - Gunnar Myhre Heis A/S -

Reber Schindler kjøpte opp Myhre Heis i 1977, som dengang hadde agenturet på Schlieren heiser i Norge. En av de tidligere ansatte i Myhre har nå startet opp eget heisfirma i Oslo. Firmaet heter Gunnar Myhre Heis A/S. Heisinstallatør er Gunnar Myhre. Idag er det tre ansatte. En på kontoret, to ute, inklusiv Gunnar Myhre selv. Ingen av de ansatte har sertifikat som heismontører. Men firmaet sies å ha forsøkt å leie inn faglært arbeidskraft, uten at dette har gått i orden så langt. Gunnar Myhre Heiser driver med nymontasje og ombygning.

Firmaet har tatt opp måten å jobbe på med Oslo Heiskontroll og Norsk Heiskontroll og fått aksept for at dette er lovlig. Installatøren står ansvarlig og kan selv utføre arbeidet. Myhre har ansatt en uorganisert elektriker. Firmaet er imidlertid i startfasen og i løpet av den nærmeste framtid vil det bli tatt stilling til firmaets framtid. Ved fortsatt drift av heisfirmaet vil forholdene trolig "normaliseres".

Det hører med til historien at Myhre allerede eier og driver et elektroinstallasjonsfirma med ca. et kvart hundre ansatte.

MER ARBEID ?

Det er mye som tyder på at sysselsettinga kommer til å øke innen byggebransjen framover. Tidsskriftet Byggeindustrien melder om en fordobling av kontrakter i forhold til tilsvarende tidspunkt i fjor for hele landet. Spesielt i Oslo ser det ut til at det løsner.

Det er spesielt for staten og innen oljesektoren at det kommer nye oppdrag. Også Oslo Kommune har i sitt siste budsjettforslag lagt inn en sterk økning på bevilgninger til bygningsmessige arbeider.

Tall fra Statistisk Sentralbyrå viser faktisk at de antatte investeringene for 1993 ligger 53 % høyere enn tilsvarende tall for i fjor.

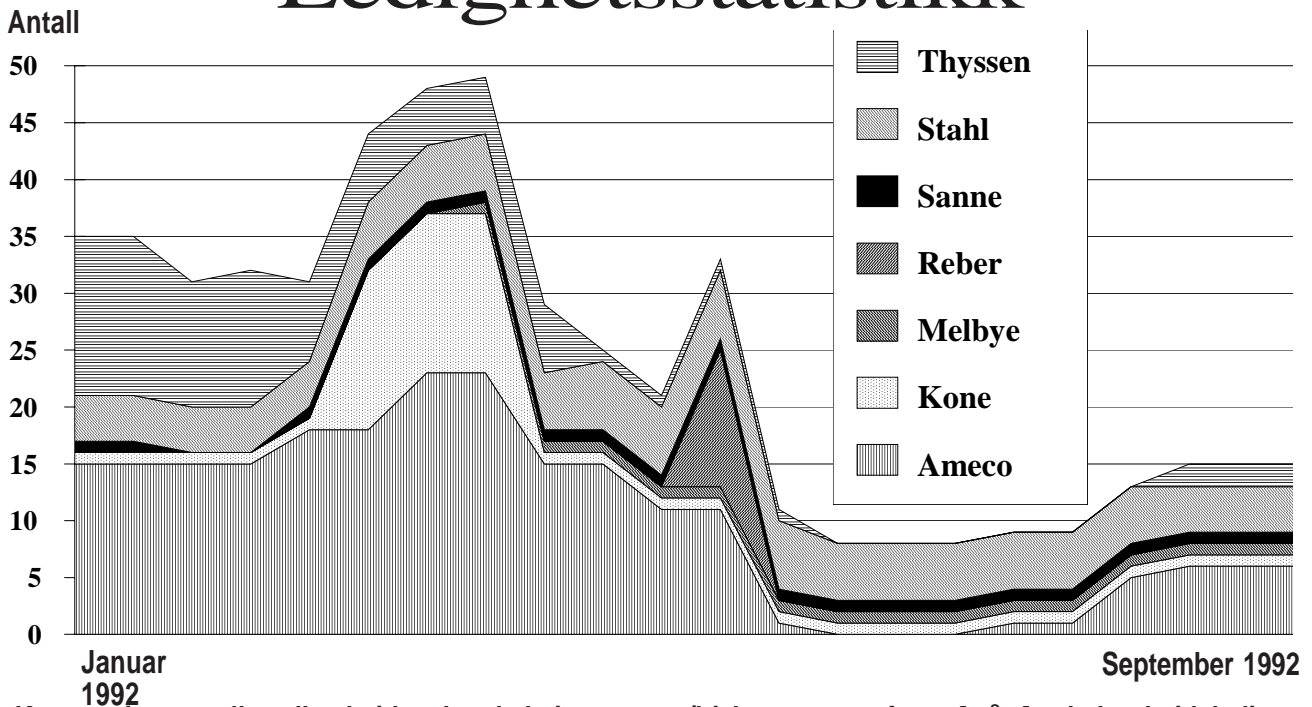
En telefonrunde til forskjellige heisfirma viser imidlertid at antall innkommende forespørsler om anbud på nye heiser har falt noe i forhold til nivået før sommerferien. Den underliggende tendens til økende salg har de siste måneder trolig blitt svekket av uro og spekulasjoner på aksje- og finansmarkedene. Det gjenstår å se hvordan renteutviklingen blir, og hva dette vil bety for byggebransjen i Norge.

NORHEIS I MEDVIND

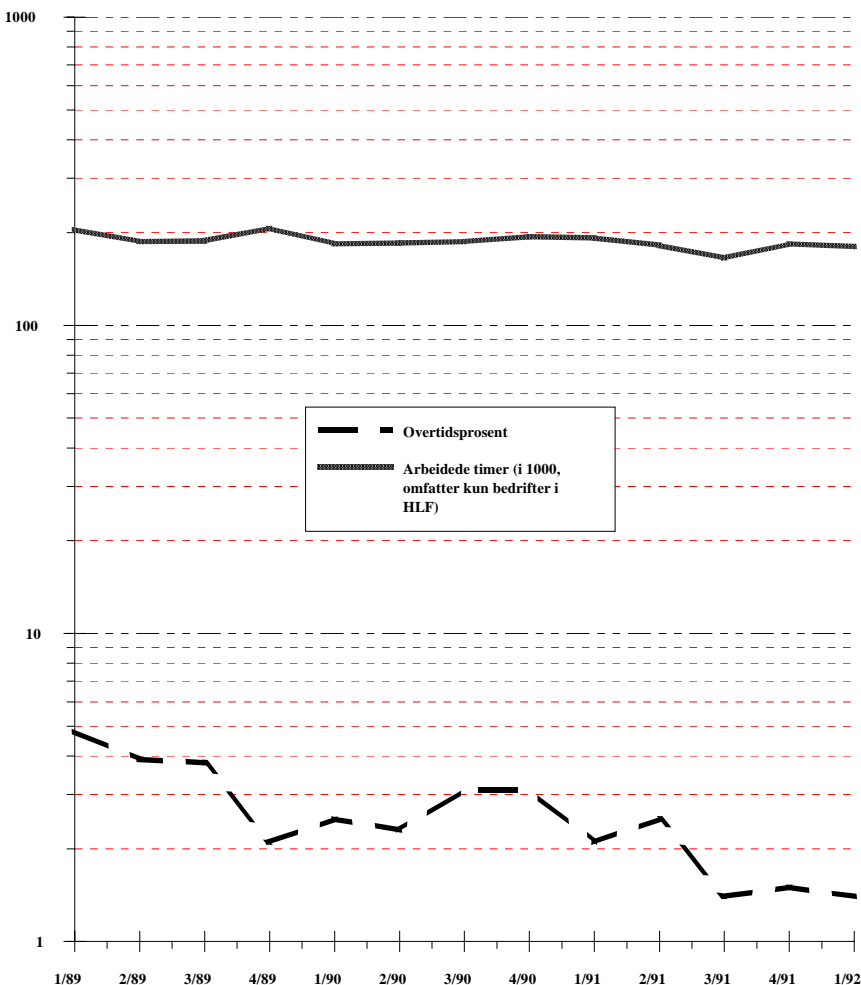
Omsetningsøkningen i første halvår var på 40%, og firmaet har ansatt tre mann. Totalt sysselsetter Nor-Heis 24 ansatte. Firmaet har 350 heiser i kontraktsservice, noe som er et imponerende høyt tall. Til sammenlikning har Kone ca. 1200 mens Reber har ca. 5500.

Tyngden av ombygningsjobbene ligger fortsatt på Haugenstua Borettslag (42 heiser). Bedriften har bevisst satsset på ombygning og service, og selger ikke så mye nyanlegg. Men på smalheisområdet har NorHeis sikret seg eneretten i Norge på LIFTmateriells nye smalheis. Denne skal visstnok ha vært en suksess både i Danmark og Sverige.

Ledighetsstatistikk

Kurven viser antall *reelt* arbeidssøkende heismontører/hjelpere, og omfatter **både** helt arbeidsledige og permitterte. Kurven er delt opp i hvilket firma man sist hadde et ansettelsesforhold til. Varslede oppsigelser på Kone og Ameco er ikke tatt med. (Forbehold om mulige feil). Kurvene er lagt oppå hverandre.

Kurven til venstre viser at overtidsprosenten er kraftig redusert i løpet av de siste 3 år, fra 4,8 % i 1. kvartal 1989 til 1,4% i 1. kvartal 1992. Derimot er arbeidsmengden relativt stabil, men svinger mellom 207.000 arbeidede timer i 4. kvartal 1989 på topp til bunnmål på 165.000 arbeidede timer i 3. kvartal 1991. For 1. kvartal 1992 var tallet 180.000. Det må også tas forbehold om at tallene er basert på NHOs statistikk, som kun omfatter medlemsbedrifter i NHO. Som kjent er det flere heisfima som ikke inngår i statistikken, og antall heismontører/hjelpere/lærlinger som kommer med i tallgrunnlaget varierer derfor noe fra tid til annen.

Bakholdsangrep på heisfaget

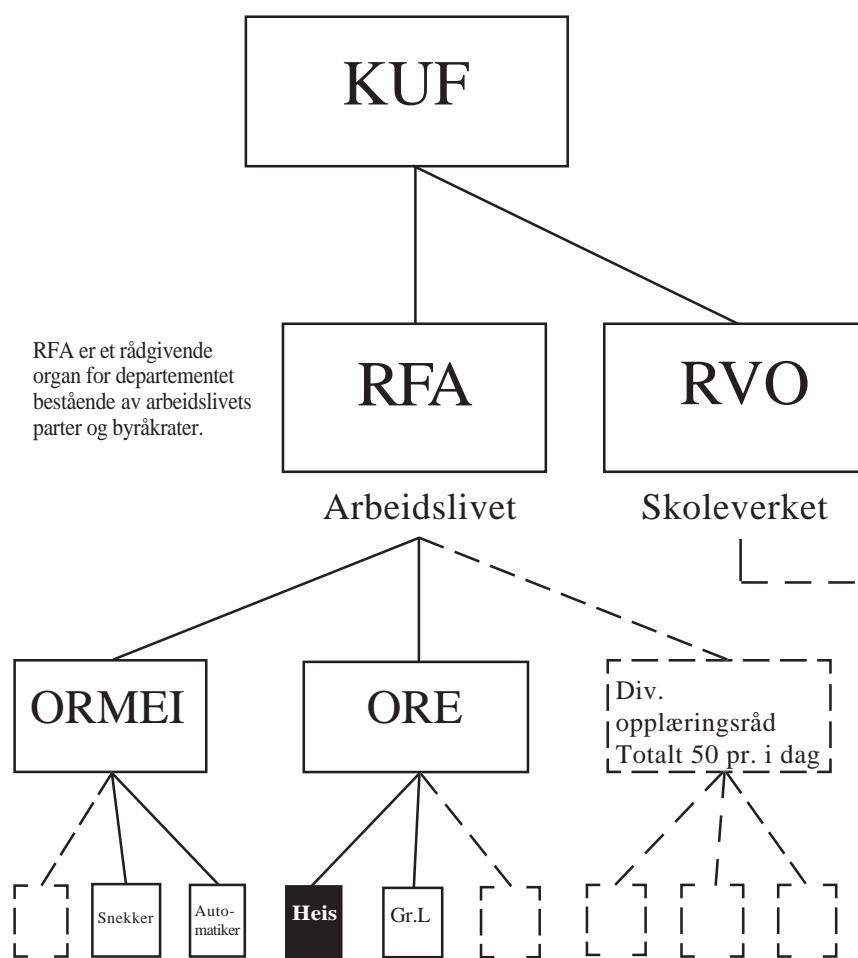
Via forskjellige kanaler har vi fått bekreftet at Fellesforbundet og arbeidsgiverorganisasjonen Teknologibedriftenes Landssammenslutning i samarbeid har gjort

grove og sterke framstøt for å få heisfaget lagt under seg som et mekanisk fag. Saken har allerede kommet så langt at Rådet for fagopplæring i arbeidslivet, som sorterer direkte under undervisningsdepartementet, har støttet bakholdsangrepet på heisfaget.

Angrepet har klar sammenheng med myndighetenes reform av den videregående skole og utdanningen av fagarbeidere. Utdanningsminister Hernes sin store kjepphest -Reform '94, som er framlagt i Stortingsmelding nr.33 fra 1991/92, er å få redusert antall grunnfag i den videregående skole fra over 100 til kun 13. Meningen er videre at ungdom som ønsker det, skal få 3-årig opplæring som kan føre frem til en avsluttende kompetanse; studiekompetanse, fagbrev eller annen yrkeskompetanse.

Heisfaget sorterer i dag under det som kalles Opplæringsrådet for elektrofag sammen med de andre elektrikerfagene. Alle opplæringsråd består av representanter fra arbeidstakerne, arbeidsgiverne og myndighetene. De forskjellige opplæringsrådene har mandat til å utforme opplæringsplaner for sine fagområder. I opplæringsrådet for elektrofag er det NEKF som utnevner arbeidstakerrepresentantene og NELLO som utnevner arbeidsgiverrepresentantene. Fellesforbundet og Teknologibedriftene har i hovedsak sine fag underlagt det som kalles Opplæringsrådet for mekaniske og elektrotekniske fag i industrien. Kort fortalt ønsker således Fellesforbundet

Organer i opplæringssystemet i dag (plansjen er forenklet)

RFA er et rådgivende organ for departementet bestående av arbeidslivets parter og byråkrater.

Forkortelser på organer i opplæringssystemet

KUF: Kirke- undervisning og forskningsdepartementet

RFA: Rådet for fagopplæring i arbeidslivet

RVO: Rådet for videregående opplæring (skoleverket)

ORE: Opplæringsrådet for elektrofag

ORMEI: Opplæringsrådet for mekaniske og elektrotekniske fag i industrien

og Teknologibedriftene å få antallet opplæringsråd skal senkes fra heisfaget underlagt sitt 50 til 24. Det er forøvrig meningen fra myndighetenes side at

Hvor lenge Fellesforbundet og Tekno-logibedriftene har jobbet med saken vet vi ikke, men de har allerede jobbet seg helt inn i de øverste beslutende organer. Rådet for fagopplæring i arbeidslivet, som er organisasjonsleddet som samler alle 50 opplæringsråd, vedtok på et møte for omtrent en uke siden med 7 for og 4 i mot å gå inn for å opprette en ny opplæringsplan for heis-faget underlagt opplæringsrådet for mekaniske og elektrotekniske fag i industrien. Dette kan da bety at det vil bli to veier fram til å bli heismontør gjennom hver sin opplæringsplan i hvert sitt opplæringsråd.

En av årsakene til Fellesforbundets handlinger kan være at bakholdsangrepet på heis er et mottrekk for å forhindre at elektrofaget Automatikker, som i dag hører inn under opplæringsrådet for mekaniske og elektrotekniske fag i industrien, har blitt foreslått flyttet over til opplæringsrådet for elektrofag som en følge av myndighetenes omorganisering av alle opplæringsrådene. Dermed står Fellesforbundet i fare for å miste medlemmer over til NEKF.

Vi har hatt møter med NEKF om saken, og de uttrykker helt klart at de støtter oss. I følge forbundet har de tatt opp saken med LO som uttrykker støtte til NEKF. Sist fredag, den 18. september, var forbundet i et møte med statssekretæren i undervisningsdepartementet om blant annet denne saken. Alle på møtet var bl. annet NEKF og LO som for engangs skyld støttet synet til NEKF om heismontørens tilhørighet. Statssekretæren ga på møtet inntrykk av at hun ikke ønsket å legge seg opp i en organisasjonskrig mellom Fellesforbundet og NEKF, og at det heller ikke var nødvendig å opprette en ny utdanningsveier for heismontører via opplæringsrådet for mekaniske og el-ektrotekniske fag i industrien.

Direktivet gjelder alle typer heiser, med unntak av helt spesielle heiser (f.eks. gruvehøysere). Medlemsstatene vil fortsett å stå ansvarlig for hverken utseendet eller kvaliteten på heiserne, som er formulert som målsetninger, istedet for tidligere tiders tekniske detaljregulering.

Ifølge direktivforslaget vil det bli stilt krav om at alle komponenter på heisen som har betydning for sikkerhet må være godkjent og påsatt CE-merking. Hvordan denne godkjenningprosessen skal skje går vi ikke inn på her, da de nye

Plan og Bygningslov på høring

Forslag til ny Plan og Bygningslov er nå ute på høring. Forslaget inneholder i korte trekk åpning for egenkontroll, lettere saksbehandling i kommunene og mulighet for å utføre mindre bygningsarbeider uten å søke om dette på forhånd. Det nye lovforslaget inneholder ingen større endringer for heis vedkommende. Tidligere har blant andre NEKF anbefalt heis-bransjen å fremme forslag i Plan og Bygningsloven for å ivareta sikkerheten på den mekaniske delen av faget (som kjent har EKO - rappor-

ten foreslått at den mekaniske delen ikke skal være med i de nye forskriftene for faglig utdanning).

Men arbeidet med revidering av Byggforskriftens Kapittel 18, som omhandler kun heis, er ikke igangsatt. Kontrollrådet for heis har imidlertid nedsatt en ad hoc - gruppe som skal lage grovkastet til nytt kapittel 18 i Bygg-forskriftene. Her er NEKF/HMF representert med Lars B. Larson. (*Kontrollrådet for heis er et organ under Statens Byggtekniske Etat som har uttalerett i spørsmål vedrørende kontrollordninger, standarder for heis og tolkningsspørsmål av disse*).

Nytt heisdirektiv i EF

- CE - merking -

Ifølge et forslag til EF-direktiv om innbyrdes tilnærmede medlemsstatenes lovgivning om heiser, skal det nye heisdirektivet være i kraft fra 1. januar 1995. Total ikrafttredelse skjer 1. januar 1998.

reglene er under utforming og dessuten ganske utradisjonelle i forhold til dagens system.

Hvis disse reglene hadde vært gjeldende i dag, ville en heisleverandør som ikke hadde slik typegodkjenning (CE-merking) av hele heisen måtte levere den til heiskontrollen, som idag. Mens en annen leverandør som har oppnådd type-godkjenning av hele heisen og har et sertifisert kvalitetssikringssystem ville kunne slippe med å foreta egenkontroll ved overlevering av heisen.

Sikkerhetskomponenter uten den foreskrevne CE-merking vil ikke kunne tas i bruk etter 1.1. 1998. Det foreligger også regler om hvordan og hvor CE-merket skal anbringes.

Et annet og interessant aspekt ved direktivforslaget er at alle heisstoler skal være fullstendig lukket med hele vegger og forsynt med stoldør. Dette vil få konsekvenser for såkalte smalheiser, som idag ikke lages med innerdør (med enkelte få unntak).

Dette direktivforslaget vil med overveiende sannsynlighet komme til å svekke de små og mellomstore heisbedrifters overlevelsessevne. Både på dokumentasjonssiden og på produktutviklingsiden vil de multinasjonale konsern ha store konkurransefortrinn etter at det nye regelverket har blitt gjeldende.

Fagbrev null verdt i fremtiden ?

Etter at departementet har gjennomgått høringsrunden på EKO-rapporten kan resultatet bli at det åpnes for en *sterk oppsplitting av elektrofagene*, ikke bare innen heis men også generelt.

Forbundet har vært i et uformelt møte med Kommunaldepartementet ved statsrådets personlige sekretær og en byråkrat, om konsekvensene av EKO-rapporten. På dette møtet framkom det at departementet vil legge sterk vekt på virkningen av Lov om internkontroll når de endelige forskrifter for utdanning av elektrofagarbeidere (kongelig res.) skal utarbeides.

Departementet ga på møtet uttrykk for at Lov om internkontroll vil sørge for

at kun bedrifter som kan dokumentere et system som frambringer et tilstrekkelig sikkerhetsnivå vil oppfylle lovens intensjon. Dermed er det ikke nødvendig, eller ønskelig, at de med fagbrev skal ha enerett på sin type arbeid. Isteden tenker de seg en ordning med sertifisering på enkelte typer arbeid.

Hvordan denne ordningen med sertifisering kan komme til å fungere i praksis vil således reguleres av "markedsmekanismene". Hvis en bedrift følger intensjonene i Lov om internkontroll, det vil si at de har et system for å ivareta sikkerheten, behøver de *ikke nødvendigvis* å bruke personer med fagbrev til å utføre enkelte arbeidsoppgaver.

Kommunaldepartementet tenker seg derfor å opprette en "sertifiseringskomite" som kan godkjenne arbeidstakere til å gjøre enkelte typer arbeid innenfor det som i dag er fagarbeiderens fagområde. Arbeidsgiverne, eller kundene, stilles således fritt til å velge en arbeidstaker med fagbrev eller en som er sertifisert på den enkelte type jobb.

Spekulerer vi i konsekvensene kan det fort bli sertifisering av såvel kabeltrekkere som spesialister på heismekanisk osv.

JW

Leserbrev:

Den omtalte bil fotografert morgenen etter uheldet
Fra Torgeir Pedersen, Reber Oslo har vi mottatt følgende brev:

"Da jeg kom til plassen sto heisen mellom to etasjer. Vaktmesteren pluss en kontormann fulgte meg opp i maskinrommet. Kontoristen sto og spurte om forskjellige ting mens jeg feilsøkte, slik at jeg ikke fikk registrert om heisen gikk til 1., 2. eller 3. etasje.

Da heisen startet forsvant kontoristen ut av maskinrommet. Da heisen stoppet sa jeg til vaktmesteren: "Gå og se om heisen står ved riktig etasje". Jeg ventet littegrann for å få tilbakemelding, men intet skjedde. Jeg gikk ut på leideren utenfor maskinrommet for å rope på vaktmesteren, da jeg ville få informasjon. Da startet heisen og gikk ned, med halve bilen ute.

Dette burde vært undersøkt før historien ble skrevet, for man burde ikke drive slik journalistikk som VG !

*Oslo, 26/6 - 92
Torgeir Pedersen"*

Svar fra red.: Redaktøren tar leserbrevet til underretning.

SVERIGE:

ANKERSKINNER INN I BYGGFORSKRIFTENE?

I Sverige har heismontørene i lengre tid stilt krav om ankerskinner som feste for føringskinner i stedet for ekspansjonsbolter. Årsaken er yrkesskader, særlig i skuldre, ved lang tids tung betongboring. El-ettan har tatt saken opp via forbundet og dette har ført til at følgende tekst foreslås tatt inn ved den nær forestående revisjon av de svenske byggforskriftene: "Ved oppføring av sjaktvegger bør det forberedes innfesting av føringer gjennom at det støpes inn ankerskinner." Denne teksten foreslås gitt i "Nybyggnadsreg-lerna Kapittel 1:231" som allment råd (altså ikke som påbud).

Finanskrise: Umulig å skape vekst ?

Kapitalismen domineres av stagnasjon, sier USAs fremste marxistiske økonom.

Heismontøren/Klassekampen: Paul M. Sweezy, kjent for mange radikale som en viktig teoretiker som blant annet skrev boka Monopolkapitalen i 1966 (sammen med Paul Baran) svarer slik på spørsmålet om vi ser starten på en ny depresjon de la 30-åra: - Jeg kjenner for dårlig til hvilke følger den europeiske valutakrise får for bank- og finansinstitusjoner - om det vil føre til omfattende konkurser. Men for USAs del vil jeg si at den viktigste tendensen er en stadig sterkere stagnasjon som gradvis peker i en slik retning. Men normalt må det en "smell" til før allmenn krise skal gå over i depresjonen, og **det** har ikke skjedd i stor målestokk i USA så langt -.

- Den viktigste årsaken til at en ikke kan forutsi en depresjon like om hjørnet er at regjering og økonomer har lært en ting: Vi må for enhver pris unngå et crash ala børskrakket i 1929. Det betyr ikke at de har "lært" å håndtere de ideoende motsigelser i kapitalismen, men de har forstått hvor viktig det er å bruke alle tilgjengelige midler for å forhindre en kollaps i bankvesenet. Det så vi under børskrakket i 1987. Da kasta det amerikanske sentralbanksystemet inn titalls milliarder dollar. Dette gjør de tross kunnskapen om at dette bare forsterker USAs stilling som gjeldsnaasjon ytterligere. (USAs nasjonalgjeld er idag på fire billioner dollar. Fordelt på landets innbyggere tilsvarer dette nær 400.000 kroner på en gjennomsnittsfamilie på fire. Gjelden er firedoblet i løpet av de siste 12 årene.)

- Det som nettopp kjennetegner kapitalismen i vårt århundre er stagnasjon. Et-ter at systemet hadde gjort unna sin framgangsrike periode mellom århundreskiftet og 1. verdenskrig, satte stagnasjonen inn for fullt i 1930-åra. "New Deal"-politikken, med statlig intervensjon, var et mottiltak, men effekten av det varte bare til 1937. Hadde det ikke

*Paul M. Sweezy, 82 år og USAs fremste marxistiske økonom
(Foto: Halvor Fjermeros/Klassekampen)*

vært for opprustinga og krigen, ville problemene blitt større igjen enn de var under depresjonen. USA kom ut av krigen uten økonomiske bekymringer, og de alvorlige tilløp blant økonomer til å diskutere de grunnleggende problemene med stagnasjon i kapitalismen på 30-tallet forsvant.

- Og hvor står verden idag, vurdert ut fra den økonomiske situasjonen ?

- På mange måter minner det om slutten av 30-tallet. Det er ingen mulighet til å gjenskape en vekst for framtida. Nye tall vi er i ferd med å offentliggjøre, viser at netto investeringer har sunket fra 1960-tallet og tvers gjennom 70- og 80-åra. Den muligheten som teoretisk fins for at veksten skulle komme det store flertall til-gode, bli systematisk ødelagt av kapital-ens krav til akkumulasjon. Dette forsterker inntrykket av at sjøl om vi unngår en stor kollaps, blir stagnasjonen bare dypere og dypere.

Finanssektoren

I en artikkel 25 år etter utgivelsen av boka om monokapitalen tar Sweezy et kritisk tilbakeblikk og registrerer at det meste han sto for den gang var riktig. Men et viktig element var fraværende; eksplosjonen i finans- og spekulasjonsøkonomien.

- Det var ikke en "feil"; vi kunne simpelthen ikke forutse fenomenet. Det var oljekrise i 1973 - 77, som var tidevannskillet her, og fra da av har den finansielle sektor tatt fullstendig av i forhold til alle tidligere begreper om hva som er en "fornuftig" sammenheng mellom finans- og "virkelig" økonomi. Ett mål på det er at verdens børser tilsammen nå veksler valuta for tilsammen 650 milliarder dollar pr. dag ! Det er så mye mer enn regjeringer og sentralbanker kan mobilisere at det ikke er mulig å sette inn noe motstøt når dette markedet først bryter dem-ninga. Det er noe av denne effekten dere opplever i Europa nå, og det eneste valget regjeringer står

KONE

- fortsatt ingen løsning i sikte

Klubben startet drøftelser med bedriften allerede i 1990 angående hvordan eventuell overtallighet skulle løses. Etter flere forhandlinger endte man opp med flere avtaler.

Her følger et utdrag av noen av de aktuelle protokollene:

□ "...Etter inngående drøftelser ble partene prinsipielt enige om å benytte rullerende permitteringer såfremt man på et senere møte finner en praktisk/økonomisk måte å gjennomføre ordningen på...."

◆ "...Meningen er at byrdene skal fordeles jevnt på sikt. Det må også tas hensyn til serviceavdelingen, slik at ikke flere prosentvis der blir permittert enn på anleggssiden..."

◆ "...Bedriften sa seg villig til at alle ansatte, så langt som mulig er, blir permittert inntil 12 uker pr. år i rullerende permitteringer før oppsigelser finner sted..."

◆ "...Arbeidstagerne permitteres i seks ukers intervaller og dette skal ikke medføre noen ekstra kostnader for bedriften. Dette gjøres ved at..." (Her følger en oppstilling av kostnads-besparende tiltak montørklubben var villig til å gå inn på.)

◆ "...Møtet var innkalt for å drøfte lokale forhandlinger. Partene ble under møtet enige om å utvide diskusjons-området til også å gjelde montør-klubbens bidrag for de kostnader bedriften blir påført ved rullerende permitteringer 2 x 6 uker. Resultatet av forhandlingene ble:..." (Her ble en justering av visse lønnsatser foretatt, som sparer bedriften for minimum 300.000 kroner pr. år.)

I henhold til bedriften koster karensdagene ca. kr. 5.000, hvilket vil si at klubben har betalt for permittering av 60 per-

soner i løpet av hvert år. I løpet av det siste året har 13 personer vært permittert på Kone, i seks uker.

Til tross for disse klare avtalene kom varslet om oppsigelser i juni i år. Det hører med til historien at bedriften styre var kjent med permitteringsavtalens innhold da de påla ledelsen å gjennomføre et bestemt antall oppsigelser.

Klubben har gjentatte ganger forsøkt å forhandle seg fram til alternative løsninger, som for eksempel diverse pensjons-ordninger.

På en klubbkonferanse i høst, der 60 av klubbens medlemmer deltok, redegjorde adm. dir. Paal Lien for situasjonen i bransjen, årsaken til oppsigelsene og hvilke positive resultater dette ville gi. Han anklaget under innlegget montørene for å være mer lojale mot HMF enn mot egen bedrift. I samme åndedrag presenterte han en overhead fra NELFO hvor ho-vedbudskapet var: "Tenk lønnsomhet - ikke sysselsetting!". Han hevdet videre at en av hovedårsakene til bransjens problemer er at man har vært altfor opptatt av å skaffe arbeid til de ansatte. Man kan anta at innledningen ikke ble møtt med full forståelse fra de frammøtte.

Da ingen av klubbens forsøk på å få til andre alternativer har ført fram til dags dato, har 15 av de oppsagte gått til sak mot bedriften. En har gått over i annet arbeid.

Fredag den 25. september, på 20-årsdagen for folkeavstemningen om EF, var det folkemøte med etterfølgende demonstrasjon fra Universitetsplassen til Oslo Spektrum.

På Universitetsplassen var det 2.500 oppmøtte.

Fra heis, som møtte med fane, var det et 20-talls medlemmer som deltok i arrangementet.

Arrangementet, som sto i Oslo Nei til EF/ Faglig Utvalgs regi, var bra gjennomført. Fra HMFs side har leder Per Arne Salo deltatt i arrangementsforberedelsene.

Fred -

- men

Den siste tids "turbulens" i Reber skyldes i hovedsak og korte trekk oversikt over arbeidsmengde fra bedriften. Det har vært uenighet om mengden arbeid på landsbasis.

At arbeidsmengden i Oslo har vært mindre er en sannhet de fleste har merket, men måten å løse beskjef-tigelsen på i Oslo ville etter klubbens mening være å sende folk dit det var behov. Behover for folk i de forskjellige avdelinger rundt i landet varierte, men enkelte avdelinger hadde prekær og stor mengde for hjelp.

Å sende folk fra Oslo ut til disse avdelinger ble gjort i en viss grad, men behovet var større. Det ledelsen svarte med var å gå til permitteringer av 15 mann i Oslo. På dette tidspunktet viste klubben til at det i Oslo var over 2000 timer innestående til avspassing blant de ansatte. Vi viste så til en protokoll om at det ikke skal permitteres før alle innestående timer var avpassert og innestående ferie var avvirket. Denne protokoll ble brutt fra ledelsens side, og informasjon om dette blant annet ble gjort i møter på dagtid.

Dette var opptrinnet til at klubben og bedriften annonserte arbeidsrettsaker mot hverandre. Klimaet og tillitsforholdet ble kraftig redusert. Tonen var skarp og lite hyggelig. Det bygget seg opp en situasjon som ikke var holdbar. Bedriften og klubben hadde flere møter, men uten resultater. Folk følte seg som en stor byrde for ledelsen og aksepterte ikke å bli sett på slik. Etter dette ble miljøet kraftig forsuret, arbeidsmoralen sank betraktelig, og hva dette medfører.

Det tårnet seg opp, og partene ble liggende i "skyttergraver" inntil vi ble enige om å avholde et nytt møte. Til dette møtet ble vi enige om å legge de siste uker "til side" for å prate om ting framover. For å kunne komme i gang med denne dialogen var arbeidrettsakene mot hverandre en særlig hindring, slik at det ble enighet om at partene trekker gjensidig sine arbeidsrettsaker tilbake. Da ble det også plass til fornuftig diskusjon i møtet, og om framtiden for Reber og bransjen.

Etter lange og konstruktive diskusjoner med Mellbye ble resultatet den protokoll som HLF og NELFO har reagert sterkt på. Klubben på Reber oppfatter den dialog som nå er i gang med Mellbye i spissen og øvrige ledelse som meget positiv.

Vi mener avtalen viser forståelse for at de ansatte skal føle en viss trygghet, og av den grunn vil trivsel bli bedre. Dette vil igjen ha positive innvirkninger på mange andre områder. Ryddighet i bransjen, uten masse svart arbeid og fusk og snusk er en nødvendighet for renomeet for en bransje, og det mener jeg foreniga har vært den største bidragsyter til. Ikke arbeidsgivera, til tross for at de har hatt stor fortjeneste av det.

Reaksjonene mot Reber og J.D.Mellbye i HLF/NELFO møtet den 5.okt var ufattelig, en slik offensiv fra arbeidsgivere og arbeidsgiverorganisasjonen er forkastelig etter min mening. At HLF og NELFO ikke aksepterer at det står en tekst om å gjennomføre rullerende permitteringer eller 4 dagers uke framfor oppsigelser, sier mest om arbeidsgiverne. De sier i klartekst at de vil ha arbeidsledighet i bransjen som et middel for å redusere vår innflytelse i hverdagen og andre reduksjoner. De vil ha konflikt! NELFO og HLF bør ta en tur til arbeidskontoret og spørre de som møter opp der hvordan de ser på at en bedrift vil arbeide for å unngå oppsigelser og heller ta i bruk rullerende permitteringer. De vil nok få klart svar!

For meg virker det som om medlemmer i HLF er svært opptatt av å få til arbeidsledighet, og av den grunn har blitt forbanna på teksten i protokollen. Andre må jo i tillegg være livredde for at klubben og ledelsen i Reber ønsker å ha ordnede forhold i bransjen, unngå ting som er tidligere nevnt om orden, og av den grunn er forbanna. At bransjens medlemmer i HLF og NELFO i det hele tatt har tørt å reagere slik er ufattelig. At dem vil blottlegge sitt syn på samfunnets arbeidsledighet og reagere slik på at en bedrift sammen med de ansatte mener det er fornuftig i størst mulig grad å unngå oppsigelser, hadde de færreste trudd. Det sier også

om kampen for å tilrøve seg posisjoner og makt, og at klasseskilte skal markeres.

Jeg trur at slik reaksjon som HLF og NELFO har vist, vil få negative følger, og ikke minst for NHO som disse er underlagt.

Det er ubegripelig at ingen i nevnte organisasjoner forutså at slike reaksjoner mot J.D.Mellbye og Reber etter inngåtte avtale, som er meget positiv for en bedrift, ikke ville "tåle dagens lys" og virke som en bomerang!

Like utrolig er uttalelsen fra ledelsen på KONE Heis som prøver en

unnaman-øvre av diskusjonen i Dagens Næringsliv 6/10 - 92 og uttaler: "Protokollen medfører at de ansatte får evigvarende ansettelsesforhold." Klubben på Reber er ihvertfall inneforstått med at både tider og verden ikke har stått eller vil stå stille.

Jeg oppfordrer de andre bransjebedrifter til å grave etter fornuften og inngå lignende fornuftige og positive holdninger og avtaler med de ansatte. Er det så vanskelig å se fordelene med å jobbe for mindre arbeidsledighet og la folk få dele på ting dersom arbeidsmengden er synkende? - Arbeidsfolk har desverre ikke fallskjerner som en trygghet!

Dette er den omstridte avtaleteksten:

Uttalelse mellom bedrift og klubb om situasjonen i bransjen og forslag til tiltak

situasjonen i bransjen er vanskelig. Arbeidsmengden har vært sterkt dalende, og det er lite som tyder på at det blir vesentlig oppgang i byggevirkomheten den nærmeste framtid. Det fallende markedet har ført til salg av servicekontrakter med for lite innhold, også i forhold til byggforskriftene. Den fagmessige utførelse utsettes for press, miljø- og sikkerhetsforskrifter brytes. I mange bransjer er disse negative utslagene langet mer fremtedende enn i heisbransjen. Partene i Reber Schindler Heis anser det derfor som svært viktig at hele heisbransjens medarbeidere har en bevisst og aktiv holdning for å unngå en utvikling som alle parter til syvende og sist vil tape på.

På bakgrunn av dette anbefaler bedrift og klubb at:

1. Det er en målsetning å unngå oppsigelser i Reber Schindler Heis A/S. Er det for lite arbeid i bedriften, skal byrdene i størst mulig utstrekning fordeles mellom de ansatte som for eksempel ved rullerende permitteringer eller 4 dagers uke. Partene er enige om å bestrebe seg på at dette ikke fører til unødige kostnader.
2. Partene vil arbeide for at det opprettes et bransjeutvalg som skal arbeide for å høyne sikkerhet og kvalitet på servicekontrakter og på arbeid og forhold i bransjen generelt.
3. Partene anbefaler at HMF og HLF samarbeider for å styrke de kommunale heiskontroller, slik at disse kan fungere slik forskrifter og intensjoner tilsier. Det bør også samarbeides for å få fortgang i

Partene understreker betydningen av å unngå arbeidsløshet i bransjen og oppfordrer derfor de øvrige bedrifter til å gjøre det samme.

Presseklipp

Fra Klassekampen torsdag 8. oktober

ber

Presseklipp

Fra Dagens Næringsliv tirsdag 6. oktober

...En for alle for en....

Filmen om streiken på Otis kan nå bestilles fra Heismontørenes Fagforening. Varighet: 12 minutter. VHS stereo. Pris kr. 100,- pluss porto, hvis filmen skal sendes i posten. **Bestill nå !** på telefon 02 - 20 82 82.(HMF) Bestillingskupongen under kan sendes til HMF, Storgt. 38, 0182 Oslo.

.....klipp ut og send inn slippen:.....

JA, jeg bestiller ___kopier av filmen "En for alle..": Navn: _____

Adresse: _____

Postnr.: _____ Postadresse: _____ Sendes Hentes

Jeg betaler kr. 100,- pluss eventuell porto for filmen

Annonse Access

Konekonsernet

FAKTA

OM

KONEKONSERNET

KONE-konsernet består av det finske moderselskapet, KONE, og dets ca. 180 datterselskaper verden rundt. Omsetningen i 1990 var på over 8 milliarder finske mark (noe over 13 milliarder NOK) og totalt var 21.763 personer ansatt.

Ifølge aksjeregisteret for 1991 var aksjene fordelt med 17,8% på privatpersoner i Finland, 79,1% på juridiske per-

soner i Finland, mens resten; 3,1% var fordelt på aksjeeiere i andre land.

Kraftig omsetningsøkning i 1980-årene

I løpet av 80-årene økte omsetningen gjennomsnittlig 15,5% hvert år, fra 2212 mill. finske mark (FIM) i 1981 til 8.124 mill. FIM i 1990. Mange av KONEs markeder er såkalt mettede markeder der etterspørselen ikke gikk noe særlig opp i løpet av 80-årene. Konsernets vekst skyldes derfor først og fremst gjennom økt markedsandel. Den økte markedsandel-en har dels blitt muliggjort gjennom lanseringen av nye produkter, dels gjennom oppkjøp av konkurrenter.

Konsernets fem hovedgrupper

Konsernet er delt inn i 5 grupper: KONE Elevators, KONE Cranes, KONE Wood, MacGregor-Navire og KONE Instruments (Inkluderer også GS-Hydro og et stålstøperi).

KONE Elevators hovedprodukt er person-, senge- og vareheiser, hydrauliske heiser, rulletrapper og rullende fortau.

Heiser

Modernisering og vedlikehold utgjør en stor andel av heisdivisjonens omsetning. Tross lavkonjunkturene i store deler av verden har KONE Elevators hatt en økning i salg av nye heiser fram til og med 1991, da 15.800 heiser ble solgt, en økning på 6% i forhold til året før. Økningen skjedde mest på standardheisens område, mens etterspørselen på høyfarts-heiser var lav. Ved årets slutt i fjor utgjorde ordreboken 14 måneders leveranser. Antall heiser i service gikk også opp, med 6% til 325.000.

KONE Elevators rangerer som nr. 3 i verden med sine ca. 10% av verdensmarkedet for heiser. Dette markedet kontrolleres av store konsern, der de seks største Otis (23%), Schindler (15%), KONE, Mitsubishi, Hitachi og Toshiba totalt har 75% av markedet. I Europa er KONE nest størst med 14% etter Otis (18%) og før Schindler (13%).

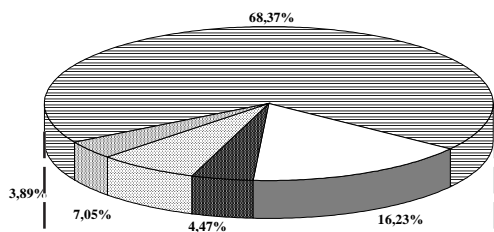
Rulletrapper

Det tyske rulletrappfirmaet O&K Rolltreppen GmbH, der KONE eier 40% av aksjene, styrket sin stilling som verdens ledende rulletrapp og rullende fortau produsent. Leveransene økte med 24% og ordreinngangen med 28% fra 1990 til 1991. Firmaet har fabrikker i Tyskland, Frankrike, Storbritannia og USA. I de fleste land er det KONE Elevators som står for salg, montasje og service av rulletrappene.

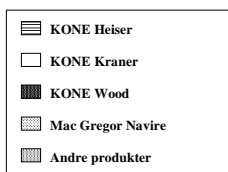
KONE Cranes hovedprodukt er elektrotaljer, krankomponenter, kraner og lossesystemer.

År	Oppkjøp av firma:	i følgende land:
1968	Asea-Graham	Sverige, Danmark og Norge
1970	Sowitch	Østerrike
1973	Hävemeier & Sander	Vest-Tyskland
1975	Westinghouse Europe	Belgia, Frankrike
1976	Elevadores Induco	Brasil
1979	Marryat & Scott	Storbritannia, Hong Kong, Singapore
1982	Armor Elevator	Canada
1985	Montgomery Elevator	Canada
1985	Bauer Aufzugsfabrik	Vest-Tyskland
1985	Sabiem	Italia, Mexico, Venezuela
1987	Fiam	Italia
1989	Starlift B.V.	Nederland
1990	Basetti Elevatori	Italia
1990	EPL-KONE Pty. Ltd.	Australia, New Zealand

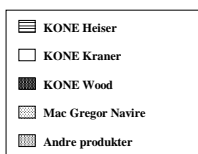
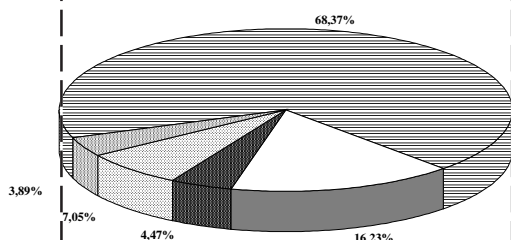
Omsetning fordelt på grupper

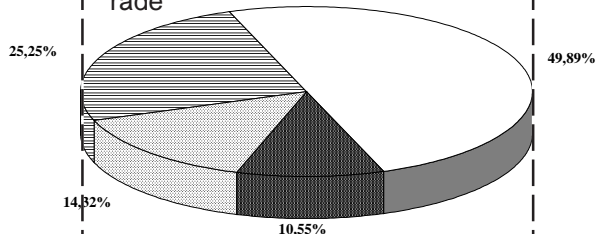
Alle tall fra 1990

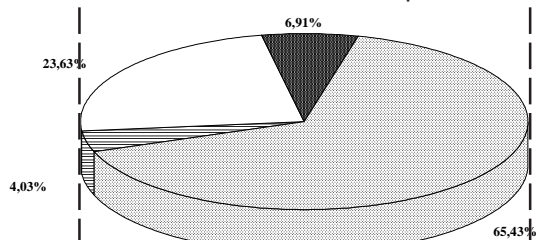
Omsetning fordelt på markeder

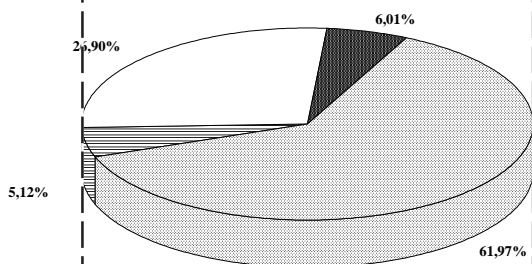
Ansatte fordelt på geografisk område

Ansatte i Norden fordelt på land

Omsetning i Norden fordelt på land

KONE Wood konstruerer, markedsfører og produserer system og anlegg for håndtering av ved, flis og bark til papir og tremasseindustrien. KONE Woods utfører service- og modernisering, samt markedsfører reservedeler i dette pro-

duktområdet. Gruppens hovedkontor ligger i Atlanta, Georgia, USA.

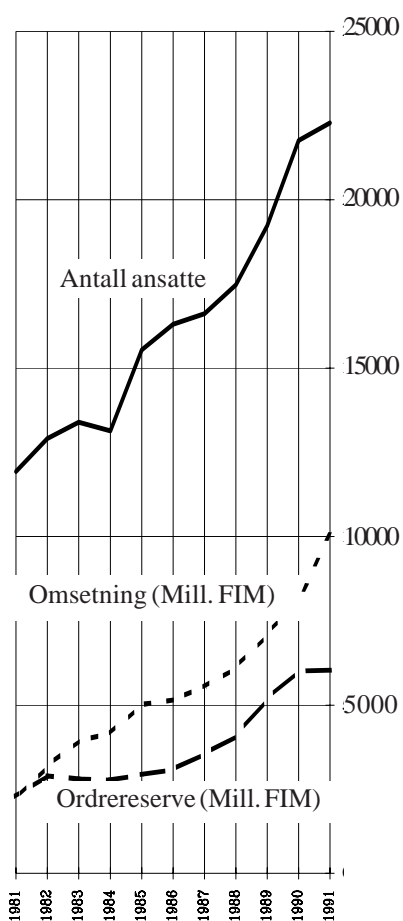
MacGregor-Navire er konsernets marintekniske produktgruppe hvis kunder er rederier og skipsverft. Virksom-

hetens tyngdepunkt ligger i konstruksjon og leveranse av laste- og losse-utstyr til skip, samt vedlikehold og modernisering av slikt utstyr. MacGregor Navires produkter er lasteluker, RoRo-utstyr, skips-kraner, skipsheiser og -rulletrapper m.m. Av spesiell interesse for heisbransjen er MacGregor Navires aktivitet på skips-heiser. I 1991 ble det levert tilsammen 54 heiser til 4 passasjerskip og en gods-båt.

Kone Instruments produserer og markedsfører analyse- og diagnoseutstyr for klinisk kjemi samt tilhørende reagenser og engangsartikler.

GS-Hydro produserer materialer, prefabrikat og fullstendige systemer for høytrykksrørledninger innen ulike markedsområder som industri, offshore m.m.

KONSERNETS HISTORIE

KONE OY (Kone, finsk ord = maskin) ble etablert i 1910 som et daterselskap av Strömberg i Finland. Firmaets senere historie er uløselig knyttet til familien Herlin. Harald Herlin kjøpte opp aksjemajoriteten i KONE OY i 1924.

Tre generasjoner Herlin har siden ledet KONE gjennom tre hovedfaser i firmaets vekst. Første fase var å befeste firmaets stilling nasjonalt. Andre fase besto i å utvikle bedriften teknologisk og industrielt, og la grunnlaget for tredje fase, som ennå pågår, internasjonale ekspansjon. Denne ekspansjonen har vært så vellykket at man i Finland snakker om KONE som et skoleeksempel på hvordan et lite firma kan utvikles.

Konsernet omfatter nå mer enn 100 daterselskaper verden rundt. På mindre enn tre generasjoner har et lite maskinverksted blitt til et av de tre ledende konsern i verden innen heis og

KONEs første rulletrapp monteres i varehuset Stockmann's i Helsinki (1930).

kransektoren. Pekka Herlin har siden 1987 vært konsernets styreformann.

Det var Pekka Herlin, som overtok presidentvervet etter sin far i 1964, som startet konsernets internasjonale ekspansjon. Dette ble gjennomført i en dristig satsning, som mange stilte seg tvilende til, ved å bygge en helt ny og virkelig stor heisfabrikk i Finland samtidig med at KONE kjøpte opp det mye større heis-firmaet Asea-Graham i Sverige, Norge og Danmark. Dette oppkjøpet var så kostbart at det delvis ble finansiert ved å gi moderselskapet Asea aksjer i KONE. Men allerede etter fem år hadde KONEs utvidelse vist seg å være en bedriftsøkonomisk suksess, og Asea ble kjøpt ut av KONE. Omsetning og produksjon hadde på få år blitt tredoblet. Hadde KONE ikke ekspandert ville firmaet hatt svært begrensede vekstmuligheter, og sannsynligheten for selv å bli kjøpt opp, slik det kom til å skje med alle de norske heisfabrikantene, var stor. I tillegg kan det sies at Pekka Herlin var en dyktigere og mer framsynt bedriftsleder enn mange av hans nordiske kollegaer.

NOEN MILEPÆLER I KONSERNETS HISTORIE:

Dengang en meget moderne gruppestyring i høybygg med telefonreleer (1960)

Verkstedarbeider i ferd med å sette sammen en maskin på heisfabrikken i Helsinki (1947)

Denne nye heisfabrikken sto ferdig i 1966 og gjorde det mulig å øke produksjonen fra 1000 til 3000 heiser pr. år

1910	KONE OY etablert
1918	Den første KONE-heis levert
1928	Heis nr. 1.000 levert
1930	Den første KONE-rulletrapp levert
1933	Den første KONE-kran levert
1935	Heis nr. 2.000 levert
1939	Heis nr. 3.000 levert
1951	Heis nr. 5.000 levert
1964	Årlig heisproduksjon = 1000 enheter
1966	Heisfabrikken i Hyvinkä
1970	50.000 heiser i service
1974	Årlig heisproduksjon = 5000 enheter
1978	100.000 heiser i service
1985	200.000 heiser i service
1987	O&K Rulltreppen grunnlagt
1987	Årlig heisproduksjon = 10.000 enheter

Kunstig intelligens..?

Etter to års praktiske feltprøver med over 60 pilotanlegg lanserte Kone i sommer det nye styresystemet TMS 9000 (TMS= Traffic Master System) på verdensmarkedet. Ifølge konsernets blad "News & Views" nr. 3/1992 er dette verdens mest avanserte heisstyring.

Det revolusjonerende nye er systemets evne til å "lære". Systemet lagrer informasjon om trafikkmønsteret, både korttids og langtidshistorikk. Informasjonen omfatter anrop, innvendig trykk, antall passasjerer som entrer og antall passasjerer som går ut av stolen i hver etasje fordelt på ferds-retning.

Basert på denne enorme informasjonsmengde bygger styringen opp sin egen spådom om hvor trafikkbelastingen til enhver tid vil befinne seg. Denne forutsigelsen legges inn i styringen for heisgruppen, slik at heisenes posisjonering befinner seg der de fleste anropene forventes til enhver tid. "Denne evnen til å lære av det aktuelle trafikkmønsteret, skapt av menneskene som bruker bygningen, gjør Kones TMS 9000 til det mest effektive transportsystem innen heisin-dustrien idag" sier Kone 9000 - utviklingsleder Hannu Ku-julu. Tester har vist at trafikk-kapasiteten har blitt økt med 17 % i forhold til den tidligere toppmodellen TMS 900.

Denne grafen viser det aktuelle trafikkmønsteret i "The Humana Building" i Louisville, Kentucky, fremstilt av TMS 9000 Traffic Forecaster. Den viser inngående, utgående og intern trafikk mellom etasjene. Legg merke til at den høyeste trafikk-toppen også har det mest sammensatte mønsteret, nemlig den som oppstår ved lunsjtid.

I tillegg har Kone forbedret sine kommunikasjonsmedier fra den forrige toppmodellen TMS 900. Man kan nå få hele 17 forskjellige rapportskjermer ved hjelp av skjermterminal, som inkluderer sanntidsrapport og historikk.

Inne i kupeen viser en høykontrasts flat skjerm informasjon til passasjerene. Nytt er også muligheten for at kunden kan legge inn informasjon på denne skjermen via skjermterminalen.

Den viktigste fordelen er imidlertid at når et høybygg skifter leietagere endres heisenes posisjonering i takt med skiftende trafikkmønstre. Dette er mer i tråd med kundenes behov idag, med hyppig utskifting av leietagere.

Det er også meningen at TMS 9000 skal kunne dekke behovene ved modernisering av heisstyringer på eksisterende anlegg.

TMS 9000 er utviklet for bruk sammen med Kones ADC-dører og V³F (spennings og frekvensregulering) / SCD (statisk omformer for likestrømsmotorer).

Skjermterminalene med TMS 9000 Command/Elevator Monitoring System kan plasseres hvor som helst i bygningen etter kundens ønske.

ROLF JACOBSEN

MYRSTRÅ VIPPER

Myrstrå vipper,
bøier sig mot øst og vest
og hvisker.
Vinden
toer deres fingre.
Myggen synger,
danser gjennom luften,
blanke, kåte.

Mellem byene
hvor menneskene stimer på fortauene og ser hva andre har på sig
idag og husmødrene vasker kopper i varmt vann og setter dem på plass
i skapene etter hvert måltid,
og hvor vi kan kjøpe tannpasta og snipper og grammofonplater
i morsomme butikker,
ligger ødemarkene

hvor myrstrå vipper,
bøier sig mot øst og vest
og hvisker,
knikser blidt mot vinden,
bleker sig i solen.
Myggen summer.

- Femti år og andre bor i husene,
sporvognene har nye skilt og nytt
skinn på setene.
- Hundre år og bilene er stanset i lange
rekker, side om side står de evige
karavaner, dynger sig opp i store hauger,
ligger med hjulene i været som døde insekter.
- Tusen år og jernbjelken er en rød
stripe i sanden.

Myrstrå vipper,
bøier sig mot øst og vest
og hvisker.
Vinden toer deres fingre.
Myggen synger,
danser rundt i luften,
blanke, kåte.

Viktig melding

Ifølge informerte kilder vil HMF kreve å få egen utstilling i Lillehammer i forbindelse med OL. Utstillingen vil trolig bli støttet av NHO, NELFO og NEKF. Hovedmålet med utstillingen, ifølge L.B. Larson, er å vise noe av mangfoldet i norsk fagbevegelse. - Mangfoldet ? spør vi.. - Ja, vår fagforening er jo et særnorsk fenomen, som må vises fram for hele Europa og verdensopinionen. Utstillingen har vi tenkt å bemanne med Erik Kristiansen..

Samtidig løper det inn ubekreftede meldinger om at det hollandske heismuseum skal legges ned. Men vår kilde opplyser at en av de mindre kjente direktørene i bransjen ved navn Loop Niel, eller Bob blant venner, har vurdert å gi en større privat donasjon til oppkjøp av det hollandske museum. I planene inngår flytting av museet til Oslo og omdøping til "Heismontørmuseum", delvis som skadeserstatning for de som mister jobben. Loop Niel sier: "Jeg syns personlig at det er forferdelig det som skjer... Jeg har alltid likt å ta en fight med gutta, men nå er det liksom ikke noe gøy lenger, og jeg må innrømme at det er litt trist. Jeg håper riktig mange vil finne veien til museet..."

Som cicerone på museet er det slett ikke utenkelig at den multilinguale B. Melonius Negge vil komme i betraktning.

Forfølgelses- vanvidd, ny folkesykdom?

Fra ikke-medisinsk hold i bransjen, brer nå oppfatningen seg om at sentrale personer på arbeidsgiversiden er blitt rammet av forfølgelsesvanvidd. Det spekuleres i om sykdommen kan være smittsom.

Årsaken til dette er som følger:

Tidligere i måneden fikk NEKF en illsint telefon fra NELFO, med spørsmål om hvor de ansatte på KONE var, var et dagmøte pågående fordi ingen var blitt observert på kontoret? HMF engasjerte seg sterkt i letearbeidet, og fant montørene på det eneste stedet ledelsen ikke hadde lett, på arbeidsplassen. Der var de alle i fullt heisarbeid.

Fjorten dager senere; NEKF mottar brev fra NELFO om ulovlig dagmøte for samtlige ansatte i KONE, trusselen om avskjedigelser var åpenbar. Nok en gang kastet HMF seg inn i detektiv-arbeidet, og fant løsningen. Noen av de ansatte hadde enten bedt seg fri eller avspasert for å rekke fram til et arrangement for klubben på fritiden.

HMF har engasjert noen av sine beste detektiver for å undersøke påstanden om en epidemi av forfølgelsesvanvidd hos arbeidsgiversiden. Saken er henlagt, u-oppklart, da det ikke var mulig å få noen av de infiserte til å besvare telefonhenvendelsen.

20 spørsmål:

- 1)Hvem er dette?
- 2)Hva heter direktøren i NELFO?
- 3)Hvilke partier har sagt nei til EØS?
- 4)Hva har Oslo Samorg. vedtatt m.h.t. EØS?
- 5)Hvem forbinder du med den såkalte boblebadssaken i Oslo Kommune?
- 6)Hvor mange bytes er det i en bit?
- 7)Når streiket hele HMF?
- 8)Hva heter direktøren på Ameco?
- 9)Når var premieren på streikefilmen?
- 10)Når starta streiken ved Otis?
- 11)Hva heter kontordama på Heisbransjens Utdanningscenter?
- 12)Hvor mange uker har heismontørene rett til etterutdanning i året?
- 13)Hvor mange uker skal heismontørene frivillig gå på Heisbransjens utdanningssenter i året?
- 14)Hvor er sommer-OL i 1994?
- 15)Hva heter formannen i ishockeygruppa i Storhamar I.L.?
- 16)Hva heter direktøren på Kone?
- 17)Hvor ligger San Marino?
- 18)Hvem utgir bladet "Smørsyra"?
- 19)Hvor mange skinheads er det i Danmark?
- 20)Hvorfor ble ikke Lars B. Larson med på fisketur?

Svar:

- 1)Hartvig Lund, leder for Elevatorbransjens Fællesklubb i København
- 2)Wilhelm Andersen
- 3)SV og RV
- 4)Nei, med 2/3 flertall
- 5)Ronald Bye og Tove Heggem Larsen
- 6)8
- 7)1979
- 8)Jan Johansen
- 9)1992
- 10)29. januar 1990
- 11)Kirsten Ellingsen
- 12)1 uke
- 13)1 uke
- 14)Blæh...dække no' sommer-OL i 1994 (din dust!)
- 15)Erik "Frakken" Kristiansen
- 16)Pål "Bob" Lien
- 17)Like ved Rimini i Italia
- 18)Blitz
- 19)40.000
- 20)Fordi han skulle "rydde i stallen"...?

HEISCUPEN I FOTBALL

OLÉ¹ - OLÉ² --- samba'n er løs

Lørdag 17. oktober fra kl. 09.00 - 16.00 har team NOR-HEIS B.I.L. den store ære og glede å ønske hjertelig velkommen til Heiscupen 1992 i Ekeberghallen.

Vi meddeler samtidig at tiden ikke står stille. Heiscupen avvikles i år for 10. - tiende - gang. For de som ikke aksepterer fakta er det nok å se hvor mye de første ni cup'ene har krevet fysisk av enkelte.

Mange må i naken tilstand ut i 3 x 19,5 for å få øye på sitt edlere lem. Andre har konstatert at 92 var siste sommer med eget hår, og det nærmeste de fleste kommer kondisjon er nok i Gyldendals leksikon over kjente ord og uttrykk.

Større idrettsmenn enn oss ville ha lagt opp av mindre, men ingen har stoppet en heismontør siden *Bjørn Riis* sto og dro på feil side av grinda i heisen på danskebåten i '81.

Som de gladiatorer og heismontører vi er (eller var) finnes det selvfølgelig løsninger på slike handikap.

Når Gladiatorene i det herrens år 1992 ikke lenger tåler trekk, eller kan løpe over hele banen krympes selvfølgelig arenaen og flyttes innendørs.

Det var nok ikke uten grunn at J. Haze-land og Br. Skoglund kom på idéen. Undertegnede, og alle andre med form som Knut Borge og kondisjon som bjørnen Colargol, hilser disse tre edle herrer og takker for stor forståelse og hjelp.

Når cup'en nå definitivt er flyttet til Ekeberghallen kan vi fastslå at Klunker'n vil gjennomføre samtlige heiscuper uten å få tilsmusset verken sko eller strømper. Dette er en prestasjon på linje med de syv tidligere kjente underverker, og bør kvalifisere til en plass i foreningens neste jubileumsbok.

Totalt femten lag er påmeldt til årets cup, og vi henstiller til Petter'n om ikke å rappe flere spillere fra vårt rekruttlag, slik at ikke kun fjorten lag den 17. har mannskap å stille.

Kampen om vandrepokalene bør i år bli ekstra hard. Både Thyssen og Kone har to napp hver. Klarer Kone å stille fem

Opp av godstolen, trofaste fotballidioter, og inn på Ekeberghallen 17. oktober

mann, er det stor mulighet for at poka-len har vært luftet for siste gang.

I den andre enden av tabellen blir det som vanlig knallhardt. Reber B, Thyssen B, HMF Vestfold/Telemark, og sist, men ikke størst, fjorårets ubetingede suksess, Los Pampas, vil alle sikkert sette inn spisse albuer og høye knær i kampen om juryens brunst og jumboplassen.

Bransjen er i disse tider full av rykter og vi skal ikke her komme inn på undertegnede lommebok som ifølge ryktene har fått navnet Tom etter alle utsendte tilbud den senere tiden. Vi skal i stedet nøye oss med å nevne ett rykte som trolig er korrekt. Vi kan desverre ikke røpe kilden, men ifølge Trond Ofte blir *Petter'n* i år den første i cup'ens historie som spiller på **tre** lag under samme turmering **samtidig** som han deltar i NM i Tri-athlon på Bogstad, spiller **bandy** for Spe-ed mot Gjøa Hard, løper **4.** etappe for Kjappfotkameratene i Manpower-stafetten, og **opererer** for Røde Kors. Vi ønsker *Magic Petter'n* lykke til og velkommen på banketten i 1994.

Skulle det bli slått opp noen gamle skader vil som vanlig **Norsk Folkehjelp**, **Røde Kors** (uten Odd Gran, men med *Petter'n*), **Blå Kors** og **Rustad Ball Room Team** stå klar til å foreta enkle inngrep. De med slitte slatters, grå stør og **brokkoli** skal dermed være i trygge hender om uhellet skulle være ute, og

vi i denne sammenheng holder *Petter'n* utenfor.

Når parketten i Ekeberghallen er forlatt blir det selvfølgelig bankett. *Alle som kan bevege seg etter kl. 16.00, andre med bred erfaring og godt tak på selskapslivet og Klunker'n møtes da på NYE LA BO-HEME fra kl. 19.00.*

På banketten skal julen ringes inn, og nyttårsaften 93, 94 og 95 gjøres overflødig. Det skal mimres over de ni årene som er borte siden starten i 1983, vi skal selvfølgelig feire alle som er kommet helskinnet gjennom ti Heiscuper uten varig svekkede sjelsevner, og sist, men ikke minst skal vi auksjonere bort fotballstøvlene til *Dagfinn Damm*. Alt dette skjer til en pris av ca. to oppringninger til visse 020 - nummer, dvs. kr. **200** pr. pers. Prisen er inkl. mye morro og mva.

Pr. d.d. har ca. 70 glade gutter av alle kjønn meldt sin ankomst. *Trekk tettere sammen mot midten*, få finger'n ut og *meld dere på til de respektive lagledere*, eller **direkte til Team NOR-HEIS** på tlf. **02-72 39 60 innen 30.9 kl. 15:29.**

Velkommen før, under og etter Heiscup'en 1992. Barn er ingen hindring før etter kl. 19:00, da det i søndre sving blir *mini Tusenfryd* mens Heiscup'en pågår.

*Med sportslig hilsen
Team NOR-HEIS B.I.L.*

“PETTER SMART” - HEIS I HEISEN..

- halve det offentlige Norge lurt trill rundt av T. Kverneland og Sønner A/S og Teknologibedriftenes Landsforening -

Firmaet T. Kverneland & Sønner (TKS), som holder til på Kverneland i Rogaland har utviklet en ny modell handicapheis.

Heisen, som er kjettingdrevet, er montert og forsøkt godkjent i Norge uten hell. Saken har versert i presse, Storting og en rekke offentlige organer.

Økonomisk Rapport, Stavanger Aftenblad og Jærbladet har alle vært med på å drive sirkuset rundt. Økonomisk Rapport slo saken stort opp med tittelen "Duste-Norge".

TKS konstruerte den omstridte handicapheisen i 1989. Heisen skal visstnok koste 65 - 70 tusen kroner ferdig installert, mens billigste alternativ kommer på 150 tusen. For vår del tar vi TKS prisanslag med en klype salt. TKS regner heisen som et lovende produkt. Men heisen er ikke kommet i produksjon. Både Norsk Heiskontroll og den kommunale kontrollen i Sandnes fant heisen ikke forskriftsmessig etter gjeldende regelverk. (Det hører med til historien at de to forskjellige kontrollinstansene hadde svært forskjellige innvendinger til heisens mangler og feil. At kontrollinstansene har ulik praktisk tolkning av regelverket er et problem bransjen i lengre tid har stridd med, og en forbedring i retning lik praksis i hele landet ønskes velkommen av alle parter.)

Bedriften ga seg imidlertid ikke og gikk til presse og Storting. Saken ble reist i Stortingets spørretime av representanten Ole Gabriel Ueland (Kr.F, Rogaland). Prisdirektoratet ble bedt om å se på saken. Også Teknologibedriftenes Landsforening

(TBL), arbeidsgiverorganisasjon som tidligere het MVL (Mekaniske Verksteders Landsforening), støttet TKS og hjalp bedriften med å kjøre saken. Saken er oversendt Statens Byggeteknisk Etat (BE) og behandlet i Kontrollrådet for heis (KTR). Men etter behandling står fortsatt heiskontrollens avgjørelse fast. Heisen er i sin nåværende form ikke forskriftsmessig.

Hovedankepunktet mot heisen er kjetting som bæremiddel. Etter det vi kjenner til har kontrollmyndighetene i både Danmark og Finland underkjent TKS-heisen, mens Sverige har gitt et tja.

Videre mangler den nødvendige dokumentasjon på f.eks. trykkberegninger. Myndighetene og KTR har ikke vært avvisende til firmaet TKS, men behandlet denne saken på lik linje med andre saker.

Det som for offentligheten burde ha stor interesse er at de offentlige godkjente kontrollinstansene er satt til å forvalte publikums sikkerhet i heiser. Dette er et faktum som pressen på Jæren og Økonomisk Rapport fullstendig har sett bort fra.

TKS påstår å ha fått heisen typegodkjent i Sverige. Prisdirektoratet har uttalt at hvis EØS-avtalen går i boks kan jærfirmaet omgå norsk regelverk ved å flytte produksjonen til Sverige, deretter importere dem tilbake til Norge og selge dem på lovlig vis.

Denne vendinga framkom i sommer etter at Prisdirektoratet i brev til Kommunaldepartementet skrev at det norske regelverket for heis må tilpasses europeisk standard. Argumentet er at ettersom TKS-heisen er godkjent av SA (Svensk Anleggsprovning) i Sverige kan ikke Norge ha strengere regler enn svenskene, og må derfor tillate heisen godkjent i Norge.

EØS-avtalen vil etter Prisdirektoratets syn endre dette forholdet. De har uttalt at en heis som er typegodkjent i et annet EØS-land fritt kan selges i Norge uten fornyet godkjenning. Dette synet er ikke Statens Byggetekniske Etat enig i. - Våre jurister tolker EØS-avtalen annerledes, sier direktør Olav Ø. Berge i BE til Stavanger Aftenblad 22/9.

Uansett vil det norske regelverket bestå for heiser som er produsert i Norge. (Men for å gjøre bildet komplett: Nasjonale regler som er strengere enn EFs standarder kan tilsesettes av EØS-domstolen, hvis og når nåværende EØS-avtale trer i kraft.)

Handicapheisen til TKS på Kverneland. Nederst sees firmaets ingeniør Arild Bolme, sentral figur i saken

Prisdirektoratet skriver: “En kan derfor oppleve situasjonen at T. Kverneland & Sønners handikapheis kan selges i Norge kun såfremt den er produsert i et annet EØS-land. Direktoratet tror mange vil oppfatte dette som en uheldig situasjon.”

Prisdirektoratet går videre inn for å utvide NS (Norsk Standard) til å omfatte handikapheiser, harmonisert med europeisk standard. Prisdirektoratet går heller ikke av veien for å trekke andre “populære” forhold inn i bildet: “Dagens monopol til heismontører og installatører medfører en skadelig konkurransebegrensning i bransjen”. Det er ingen hemmelighet at dette syn sammenfaller med firmaet TKSs vurdering av den etablerte bransjen. I lokalpressa på Jæren har det falt rene haranger over heismontører og heisbransjen. Dessuten har saklighetsnivået ligget godt under pari, der en mengde uriktige opplysninger står på trykk. For eksempel skiller det ikke mellom heiskontroll som instans og heismontører som yrkesgruppe. Der nest har man spre-dd det falske inntrykk av at Norsk Heiskontroll har monopol på heiskontroll i Norge.

Det medfører ikke riktighet at heisen er typegodkjent i Sverige. Men heisen er tillatt montert og foreløpig godkjent i to tilfelle som demonstrasjonsanlegg under forutsetning av at en del anmerkninger blir etterkommet. **Med andre ord ser det ut til at firmaet TKS har tatt halve det offentlige Norge og store deler av pressen ved nesene.**

Det som er typisk for hele saken og kjennetegner TKS argumentasjon er kremmerholdningen til offentlig regelverk og den innskutte hets av heisbransjen og heismontørene. Firmaet har ikke vært i stand til å oppfylle sikkerhetskravene i regelverket. Isteden for å etterkomme kravene etter at disse er påpekt velger firmaet å forsøke å tilpasse bransjen til sitt produkt. At halve det offentlige Norge og pressa hiver seg på slik argumentasjon uten å gidde å sette seg inn i sakens fakta er forstemmende og desverre igjen et eksempel på at når det gjelder å hogge på heisbransjen er alle usaklig-heter tillatt.

Sjefen kan gjøre deg sjuk

Når profitt og smartness blir viktigere enn enkeltmennesket i en bedrift, når arbeidstakerne visner hen og blir ofte sjuke, da er bedriften på veg mot undergangen. Da forsvinner næringslivets viktigste kapital, de ansattes lojalitet. Produksjonen synker. Dette var noe av nøkkelinnholdet i konsernlege Bjørnar Brændelands glødende foredrag om stre-ss, helse og produktivitet på Tynset tirsdag 15. september.

Brændeland er spesialist i bedrifts- og almenmedisin, tidligere fengselsoverlege og grunnlegger av Forum for Psykososialt Arbeidsmiljø.

- Arbeidstakeren har behov for selvrealisme, respekt og anerkjennelse, kontakt og vennskap, sikkerhet og trygghet på arbeidsplassen. Er disse faktorene til stede, ligger det an til både trivsel og produktivitet, mente Brændeland. Når tryggheten på arbeidsplassen blir for stor, blir det viktigere for den enkelte ta vare på seg sjøl

enn å jobbe for felleskapet, ifølge overlegen. Han sa at bedriftsledere som overser dette, på sikt vil oppdage at hele bedriften vender seg mot ledelsen.

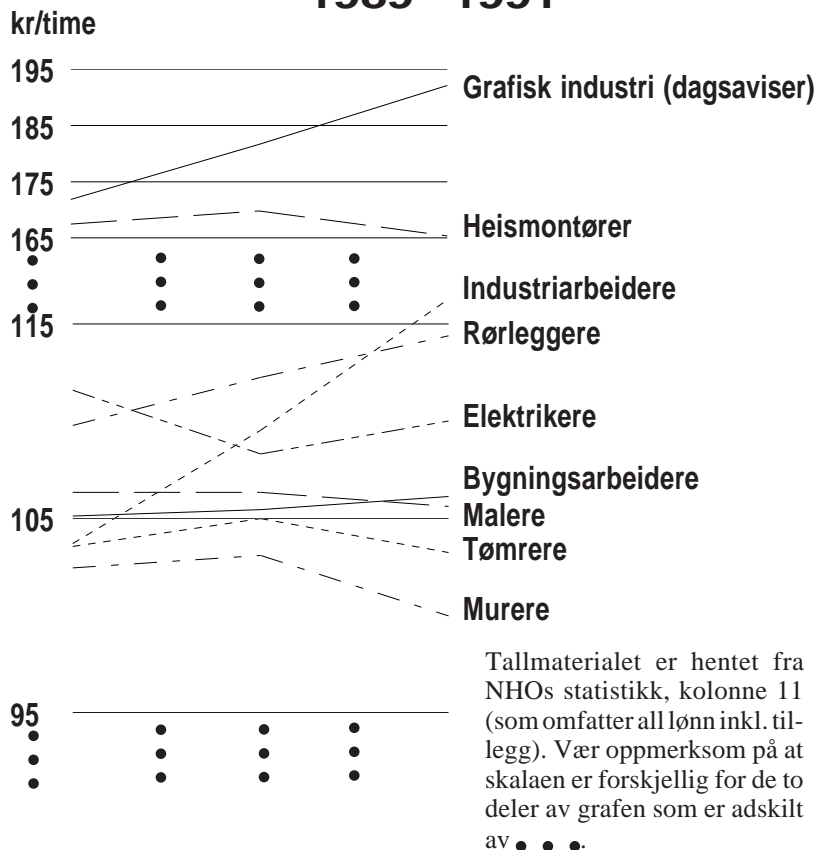
- Til og med sjukdommer som blærekatarr har vist seg å avta i stor monn når arbeidsmiljøet er godt, sa Brændeland.

Ifølge Brændeland vil framtidens ledere bare lykkes ved utstrakt teamarbeid, ved å erkjenne at verden er i forandring, at ansatte trenger tid til omstilling, at de tas med i prosessen underveis, og blir kontinuerlig og godt informert. - Ledere som innretter seg i et marked i forandring, som makter å støtte, inspirere og gi feedback mot tydelige mål, er på riktig kurs, mener Brændeland. Jo tryggere og mer behøvd arbeidstageren føler seg, desto mer øker trivsel og arbeidslyst.

- Ikke engang ferie oppleves som positivt hvis den enkelte ikke opplever han har gjort noe det er verdt å hvile fra, sier den gestikulerende konsernlegen.

Lønnsutvikling

1989 - 1991

KLUBBLEDERE I HEISFIRMAENE

<i>Firma</i>	<i>Avdeling</i>	<i>Navn</i>	<i>Adresse</i>	<i>Tel privat/evt. personsøker</i>
Access	Hamar	Erik Kristiansen	St. Olavsgt. 62, 2300 Hamar	065 24199/094 48451
Ameco	Oslo	Espen Holm	Ullersmovn. 4c, 2040 Kløfta	06 981637/096 71604
Hansen & Bjørnerød				
	Oslo	Terje Fredheim	Furuholtet 15, 1464 Fagerstrand	09 919348
Kone	Oslo	Bjørn Magnus Eggen	Vestbyvn. 64A, 1914 Enebakk	09 924664/030 00828
Melbye	Oslo	Kjell S. Deglum	Nesv. 33, 2080 Eidsvoll	06 964332
Nor	Oslo	Fritjof Johansson	Lusetjernvn. 92b, 1253 Oslo	02 610909/096 69836
Oslo Heisbedrift				
	Oslo	Kjell Harald Hellerud	Jacobine Ryesv. 6, 0987 Oslo	02 107085/096 79062
Reber	Hovedtillitsmann	Rune Larsen	Helsetlia 23, 1353 Bærums Verk	02 511452/096 22088
Sanne	Ålesund	Roger Taylor	Korsvika 35, 6006 Ålesund	071 26744
Stahl	Oslo	Odd M. Pedersen	Prost Petersensv.7, 2020 Skedsmokorset	06 879491
	Bergen	Steinar Johansen	Mannsverk 62, 5030 Landås	05 287535/096 13300
Storm	Oslo	Georg Harms	Hovshagen 16, 2313 Tangen	- - - /096 17145
Thyssen	Oslo	Atle Skaug	Stikkvn. 6A, 0967 Oslo	02 760354/ 096 98011
Uni	Oslo	Erik Herseth	Slattum Terrasse 43D, 1480 Slattum	02 779546/ 096 47214

AVDELINGSLEDERE I HEISMONTØRENE'S FAGFORENING

Bergen	Tore Alkholt	Rekdalsvn. 145, 5064 Straumsgrend	05 120521/096 20101
Drammen	Henrik Wergeland	Waldemar Thranesgt. 62e, 0173 Oslo	02 604040
Hedemark/Oppland	Erik Kristiansen	St. Olavsgt. 62, 2300 Hamar	065 24199/065 23143
Kristiansand	Vidar Johanson	Eivind Jarlsgt. 30, 4632 Kristiansand S	042 96978/096 15267
Møre & Romsdal	Roger Taylor	Korsvika 35, 6006 Ålesund	071 26744
NordNorge	Svein Åge Mikkelsborg	Vesterveien 3, 8061 Løpsmark	081 84865/096 48593
Oslo	Per Arne Salo	Brannfjellvn. 19b, 1181 Oslo	02 572843
Stavanger	Ingvar Larsen	Mjughøyden 8, 4048 Hafrsfjord	04 591149
Trondheim	Olav Athammer	Romolslia 56, 7029 Trondheim	07 982864/096 90982
Vestfold/Telemark	Bjørn Kristiansen	Rugtvedtmyra, 3960 Stathelle	03 961872/096 23886
Østfold	Øivind Larsen	Rødåsen 159, 1620 Gressvik	09 326051

Rykter..

Ifølge en feilplassert kilde i ledelsen på KONE, har montørene der totalt underkastet seg sin leder. Egne meninger er unødvendig og ikke lenger tillatt, da det kan virke forstyrrende på den blinde disiplin.

Heismontøren har forgjeves forsøkt å få tak i den nevnte guru, men dette har vist seg umulig. Et rykte sier at han fortiden deltar på tigerkurs på Sri Lanka. Andre hevder at han kun er ute en tur for å kjøpe cyanid-ampuller.

Vi beklager at vi ikke har fått tak i den store leder. Som plaster på såret vil i neste nummer gi et portrettintervju av Saddam Hussein.

Meld kunden din på

KUNDEKURS

Endelig har NELFO skjont hva som er problemet, og nå er det jammen på tide at vårt eget forbund, NEKF kommer på banen. Hør bare hva Bill Andersen sier i et intervju med El-montøren "...men det er viktig at det blir gitt opplæring i kunde-behandling også. Dette er en viktig del av .....utviklingsprosjektet som vi holder på med nå."

Genialt. I stedet for å etterutdanne montørene så vil NELFO **sende kundene på kurs** slik at de vet hvordan de skal behandle oss. For dette er noe som virkelig har sklidd ut. Ikke er det noe lovregule-ring av området heller.

Når fikk du f.eks. en kopp kaffe av en kunde sist? For ikke snakke om en **dram**? Jeg har til og med blitt bedt om å ta av meg skoa !! Kranselagene har forsvunnet. Det er bare på grunn av vår tålmodighet at det ikke henger en fillegubbe fra hvert eneste bygg her i landet. Dette er et omfattende og omseggripende problem som en må slå ned på, jo før jo heller. Derfor er NELFOs initiativ et rett initiativ i rett tid.

Lær kundene folkeskikk !

I all beskjedenhet har jeg lagd et forslag til kursplan for kundekurset:

Dag 1:

Øvelser i døråpning. (Når elektrikern kommer må døra åpnes med et smil, og et "hjertelig velkommen"(vurder en klem)) **6 timer**

Kaffekoking og kakebaking. (Vi gjennomgår hvordan god elektrikerkaffe

skal kokes og baking av elektrikernes ynd-lingskaker.) **4 timer.**

Bæring av verktøy og materiell. (Vi gjennomgår oppbygging av en standard verktøykoffert, og hvordan få med seg verktøy, slagdrill, skrudrill, skjoteledning, 100m PFSP 3 X 16 mm², feste-materiell og 10-trinns gardintrapp samtidig inn gjennom en dagligstue med lysekroner og glassskap) **12 timer**

Pause 2 timer

Dag 2:

Spisepause. Hvordan ønsker elektrikern spisepausa ? (Kakene var bare til kaffen.) For at kunden skal få maksimalt igjen for pengene er det viktig at pausen blir effektiv hvile uten at elektrikern er nødt for å gå å kjøpe mat, avis, cola og is. Dette må stå klart på bordet ved pausens begynnelse. Foreleseren vil også komme inn på samtalekunst (noen elektrikere liker ikke å snakke, noen liker bare å snakke, noen liker å konversere). Hvordan få montøren til å trives ? Det blir også gruppediskusjon om hvordan seksuelle problemer bør løses. **6 timer**

Vinlære. 4 timer

Valg av brennevin etter type installasjon. **4 timer**

Styrings- og skjemateknikk (Av og til trenger montøren råd, da er det viktig at kunden kan komme med råd og vink). **6 timer**

Hvordan gå fram i klagesaker? **0 timer**

Dag 3:

Vask. De vanligste metoder for vask av arbeidstøy. Skumbad. Boblebad. Massasje. **4 timer**

Øllære. 4 timer

Kvittering av timer. **4 timer**

Hjemreise

Nå må både NEKF og NELFO ga sammen og samarbeide om kursopplegget. Hvis alle kunder går igjennom dette kurset vil det føre til et gjennombrudd for kundebehandling i elektrobransjen. Som en oppfølger, burde NEKF ta et initiativ overfor installatørene og arrangere egne kurs for arbeidsgivere: "Hvordan gjøre Deres montører lykkeligere !" Her skorter det en del på kunnskapen hos vår ærede motpart, helt opplagt.

Totalt: 4 timer for EL-montøren 3/92
Privatannonser
Stilling ledig:

Ca. 100 barn trenger dag-mamma/ praktikant. Alle barna er renslige. God lønn. Kvalifikasjoner ingen hindring. Snarlig til-tredelse ønskelig..

Bill. mrk. "Torskeklubben '92"